

Disputatio juridica inauguralis de pactis

<https://hdl.handle.net/1874/340707>

32

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

PACTIS,

QUAM,

FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. JOHANNIS van MUYDEN,

J. U. D., ejusdemque Facultatis in inclytâ Academiâ Ultrajectinâ

Profëssoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Et summis in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
ritè, ac legitimè consequendis,

Eruditorum disquisitioni subjicit.

THEODORUS vander VEENE, Amstelod.

Ad diem 29. Octobris horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Ic LXXXVII.

*Clarissimis, Consultissimis, Expertissimisque
Viris Dominis,*

D. BALTHAZARI vander VEENE,
J. U. D. in Urbe Amstelodamensi Ad-
vocato non obscuro, patri meo pluri-
mum colendo.

D. PAULO BUSIO, J. U. D. in
eâdem Civitate Jurisconsulto celeberrimo,
practico, jam tum per 40 annos,
summâ cum laude, indefesso.

D. ARNOLDO VINGBOONS,
Procuratori ibidem expertissimo, in
hoc munere seniori meritissimo, ævique
fui, supra invidiam, facile Coryphæo.

Mæcenatibus meis omni, quo par est;
amore, ac benevolentia prosequendis

*Hæc Theses Inaugurales ex filiali
& singulari affectu*

Dico, dedico, consecroque

THEODORUS vander VEENE, Auth.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

PACTIS.

THESIS I.

Inter omnes omnino ; quæ in universo jure tractantur , materias non infimum sanè locum sibi vendicat ea , quæ pactorum nomine designatur ; utpote cum jure gentium æquissima , pariter ac civili subtilissima , tum certò hodiernum in foro longè usitatissima.

I I.

Antequam verò ad propositæ materiæ explicationem ulterius procedatur præmittenda prius est ipsius nominis derivatio : Pactum à pactione dicitur iu *l. i. §. i. ff. de pact.* sed existimandum cum Wesenb. *in parat. h. i. in princ.* Ulpianum , pro *ducitur* , dicitur scripsisse , adeoque rerum potius , quam grammaticarum ordinem esse secutum : *Pactum* namque à *pace* dictum est , & à *pacto pactio* , ab usitato adhuc verbo *paco* , unde veteres dixisse

A 2

legi-

4 DISPUTATIO JURIDICA

legimus *pacionem*, quam nunc *pactionem* vocamus; istorum autem omnium propria origo est à prisco verbo pago, & ab eo finitimo pango, unde pepigi, ita ut à pangendo pacti nomen sit & derivatio Teste *Cic. lib. 2. Rhetor. ad Herenn.*

I I I.

Pactum definitur ab Ulpiano hoc modo: est duorum pluriumve in idem placitum consensus *d. l. 1. §. 2. ff. h. t.* & optimè quidem, quippe pro genere ponitur consensus, utpote se extendens ad quosvis alios sive in disciplinis, sive consiliis, sive artibus, sive facultatibus consensus, atque adedè latius patens, quam suum definitum, id est, pactum. Pro differentiâ, *duorum pluriumve in idem placitum*: *duorum* scilicet, ut excludantur ultimè voluntates, in quibus solius testantis voluntas consideratur. *l. 12. ff. de legat. 1. in fin.* item vota & pollicitatio, in quibus unius tantum aut voyentis aut offerentis promissum spectatur. *l. 2. & 3. ff. de pollicitat.* intellige tamen pollicitationem propriè dictam, quæ sit reipublicæ, nam id nomen interdum etiam pro promissione stipulanti factâ, & pro pacto convento accipitur. *l. 43. §. 1. ff. de contrah. Empt. l. 5. C. de contr. & commit. Stip. pluriumve*, ut contineantur pacta inter plures, quam duos inita, v. g. ubi tres fratres paciscuntur de communi hæreditate, ut in *l. 35. ff. h. t. In idem placitum*, seu, *in idem*, valet in eandem rem, quæ recipitur, id est, in hoc, ut aliquid fiat negotii vel contrahendi, vel dirimendi causâ, *Arn. Vinn. Tract. de pact. Cap. 1. No. 11.*; hinc male dixeris consensum, quo duo pluresve Advocati, Medici, aut alii artis suæ periti de jure, Medicinâ, aut artè suâ consulti idem responderunt, pactum esse.

I V.

Pactum, pactio, & conventio æquè generalia sunt, & eadem prorsus significare, & velut pacisci & convenire, promiscuè usurpari evincitur per *l. 2. & 7. §. Sed cum nulla, cum seqq. ff. h. t. l. Solent 15. ff. de præscript. verb.* neque obstare putem
l. 1.

DISPUTATIO JURIDICA. 5

l. 1. §. 3. ff. h. t. ubi dicitur verbum Conventionis generale esse ibidem enim non intendit Ulpianus, ut ostendat pacti verbum generale non esse, quod jam ex præcedenti definitione generale esse abundè, constabat; Sed ut subveniat eorum dubitationi, quibus primò intuitu fors videri possit, consensus & factum eorum, qui de Negotio transigunt, discessionem potius esse, quam conventionem ita *d. Vinn. d. tract. C. 1. N. 7. Citat. ad hoc donell. ad Rubr. c. h. t. N. 10.*

V.

Ratione supra positorum hinc moveri possit non infimæ fortis controversia, num videlicet cum in generali suâ significatione *pactum* tam latè pateat, quam nomen *Conventionis*, contractus quoque contineat? Et perpensis hinc inde rationibus veteriorum censeo eorum opinionem, qui affirmativam tueri non reformiderat; quippe quæ ex collatione ipsarum definitionum pacti & Contractus (qui etiam est duorum plurumve in idem consensus, quique præsertim cum nec sit idem, quod pactum, nec pacti genus) fortissimè sustentetur; præterquam quod pro hujus Sententiæ confirmatione omninò faciant Textus *l. si dominus 8. l. Solent. 15. ff. de præscript. verb. l. legem 10. C. h. t. item in l. 6. C. de jur. dot.* ex quibus omnibus cum manifestissimè videre liceat ex pacto dari actionem præscriptis verbis, eaque dum non detur, nisi cum insit *συμβαλωα. l. 7. §. 2. ff. h. t.* consequens prorsus est, genus ibidem pro Contractu (puta *innominato*) esse positum.

VI.

Et verò non solum contractus innominatos, sed etiam certo nomine ac formâ distinctos generali suâ appellatione *pactum* complectitur. Arg. est in *l. 71. ff. pro pro Soc.* ubi contractus de societate modò pactum conventum societatis, modò pactum conventum de societate nuncupatur. Eodem vergit, quod scribit Paulus in *l. 27. §. 3. vers. idem dicemus ff. h. t.* dum ait, *pactum*

proficere ad novum contractum, id est, ut eam Legem interpretatur Vinnius *d. Tract. & Cap. No. 6. pactum esse novum contractum.* Atque eadem sententia dilucidè comprobatur per *l. pacta conventa 72. pr. vers. an idem ff. de Contr. Empt.* sicut etiam pro hâc assertioni non parum facit. *L. Traditionibus 20. C. h. t. & §. 3. Inst. de Empt.* cui deinceps opitulatur *§. 1. Inst. de usufr. & §. ult. de serv. præd.* Cum enim usufructus & servitutes dicantur constitui pactionibus & stipulationibus, non difficultè assentior eidem Vinn. *loc. sup. citat.* dicenti necesse esse, ut per *pactum contractus* quilibet juris gentium ad dominium, aut jus aliquod transferendum comparati intelligantur. Hunc tamen & præcedentem articulum ita considera, ut agi sciatur de *pacto* generalitèr sumpto, non simpliciter, quod *contractui* opponitur. *l. 7. §. quin imò 5. ff. h. t. l. 1. C. de Convent. tam sup. dot. & passim DD;* & pariter, ut non incidatur in eorum errorem, qui, ut omnis *Contractus pactum* est, ita omne *pactum contractum*, unumque & idem esse clamitent, non meliori nixi fundamento, quam si dicatur omnem hominem animal, omnèque animal hominem esse.

V I I.

Pactum conventum quoque idem est, quod *pactum* per se positum, atque aded sive duo illa jungantur, sive disjungantur, unum & idem prorsus significant. Ea verò ob eandem ipsam rationem, quâ hæc *purum putum, sartum reatum, equum bonum*, aut similia junguntur, conjungi quandoquè existimandum est, videlicet rei magis explicandæ gratiâ. Quare hîc reprobendam putem futilem aliquorum opinionem, qui *pactum conventum* a *pacto* per se posito differre, *pactumque conventum* id solum esse, quod scripturâ interveniente fit, animosius contendant. Cujus falsitas, & a me approbatæ sententiæ veritas, ut modò elucescat, adduco (ut alias Rationes prætermittam) pro meâ confirmatione eandem ipsam legem, quam illi tanquam præcipuum suum argumentum allegare consueverunt. Est autem *l. 4. ff. de pign. & hypoth.* ubi a Gajo hæc verba traduntur: *Et ided & sine scripturâ si convenit, ut hypotheca sit, & probari poterit,*

res

res obligata erit, de quâ conveniunt. ex quibus verbis recte infero pactum conventum etiam sine scripturâ fieri posse, & rectè subsistere. Et quanquam nimis clarum est, quam ut contradici possit, quin pacta conventa subinde scripturâ interveniente fiant, nunquam tamen & nusquam id scripturâ solâ fieri debere evincitur: Tametsi pariter non inficiatur pactum conventum nonnunquam usurpari pro instrumento, in quo pactum conventum descriptum est, ut in *l. 71. ff. pro soc.* item in *l. 7. §. 12. ff. h. t.* sic ponitur stipulatio pro scripturâ de stipulatione, cautio pro scripturâ de cautione factis. *l. 1. ff. ac edendo. l. 2. ff. h. t.* at figurate solum, & veluti contentum pro continente.

V I I I.

Controvertitur, nùm instrumenta & scripturæ requirantur ad essentiam pacti sive contractus? & pro negativa respondendum, non requiri, pignusque emptionemque aliosve contractus efficaciter valere & subsistere, & tanquam validè & legitime confecta custodiri debere, tametsi nullum instrumentum, nullave scriptura intervenerit, modò de voluntate & consensu contrahentium aliis legitimis probationibus, puta, testibus, confessione partis, aliisque documentis rei gestæ veritas possit confirmari; hinc instrumenta, si interveniant, solum adhiberi, ut, quod actum est, facilius possit probari. Textus sunt expressi in *d. l. 4. ff. de pign. & hypoth. l. 4. ff. de fide instr. l. cum res C. de probat. l. 9. & 10. C. de fide Instr. l. 5. C. de transac. l. pactum 17. C. b. t. & Bronch. Miscell. contr. cent. 1. Assert. 86. & 89.* Nec quidquam movent objectiones in contrarium allegari solitæ, cum in contractu emphiteutico, de quo *l. 1. C. de Jure Emph.* aut in donatione, de quâ *l. sancimus 34. C. de donat.* aut in immobilibus ecclesiæ alienandis, de quibus Auth. hoc jus porrectum de Sac. Eccl. aliisvè casibus vel militet timendus futuræ probationis defectus, vel publica utilitas, vel speciale jus aut privilegium.

I X.

Prima pacti divisio est, in publicum & privatum. Pactum publi-

8 DISPUTATIO JURIDICA

publicum est, quod fit ex causâ publicâ. *l. conventio §. ff. b. t.* id autem contingit vel per Principem, quemadmodum pro per Pacem vulgò legitur. Princeps namque, uti Magistratus superior, seu *sovvenereyniteit*, uti hodie Ordines in suâ quique provincia, de negotiis ad Rempublicam spectantibus rectè, & utiliter paciscitur, bellumque indicere, pacemque inire potest, etiam remittendo damna & injurias belli tempore, privatis illatas, maximè si aliter pax haberi nequeat. *Arg. in l. 1. §. 2. ff. de Just. & Jur.* utpote quod favor publicus privatæ utilitati sit preferendus. *l. utilitas 3. c. de primip. & expediat toti reipublicæ, ut aliquando pax ineatur, etiamsi subditi non consentiant: pacificationes namque optimæ sunt, & non, ut antè malorum recordemur, sed ut offensarum memoria deleatur, instituuntur, cogitaturque tunc temporis de sarcindâ in præsens amicitia, & non de differendis, sed auferendis malis. Grot. de Jure Belli, & pacis. cap. 20. Gail. cent. 2. obs. 57. Myns. cent. 4. cap. 9. vel fit per Belli duces, seu, qui alterius ductu & auspiciis bellum gerunt. d. l. §. ff. b. t. sed ii de his solum, quæ ad belli administrationem pertinent, quæque ipsis concessa iutelliguntur, jure pacisci possunt, proinde nec bellum indicere, nec pacem inire, etiamsi plena liberaque potestas eis sit demandata: Nam hæc cum jure Imperii soli Principi aut Reipublicæ nominatim competunt, non debent transferri ad alios, nisi illis specialiter concessa. l. obligatione generali ff. de Pign. & hypoth. Bronch. Miscell. quest. d. Cent. I. Assert. 16.*

X.

Ad publicam conventionem minimè pertinet, dum Princeps cum suis subditis contrahit vel paciscitur vendendo quid emendove; non hæc siquidem facit ut Princeps, sed ut privata persona; hinc æquissimum & certissimum est, Principem in his jure privatorum uti, ideoque ad pacta contractusque cum suis subditis inita servanda teneri, ex iisque efficaciter obligari. *Wesemb. in parat. ff. de const. princ. in fine, non solum naturaliter, sed etiam civiliter, ne alias hominum commercio exuatur, cum æqualitatem in contractibus proportionem Arithmeticâ servari requiratur. l. La-
beo*

beo 19. ff. de V. S. nihilque majorem laudem mereatur, quam re-
sta, fides in Principe. l. inter claras C. de summâ Trinit. & fide
Cath.

X I.

Quæri fortassis & dubitari posset, num fides hosti servanda?
Ego verò, omni dubitationis nebulâ discussâ, affirmativam su-
stineo: Fidei etenim observatio ex jure gentium est. l. 1. ff. h. t.
& cum hostibus nobiscum intercedit communio juris gentium
l. ult. ff. de legation. Nec quicquam contra faciunt. Textus in l. r.
§. 3. ff. de dolo malo l. 2. C. de Commerc. & Mercator. l. 1. ff. quod
metus causâ. Quid ni & cum latronibus, prædonibus, piratis-
que Barbaris servanda est fides? etsi enim nobiscum non habeant
specialem illam communionem, quam inter hostes in bello so-
lenni introduxit jus gentium. l. hostes sunt 24. ff. de Capt. & post-
lim. communionem tamen habent juris naturæ, ex quâ nascitur
ut pacta servanda sint. l. 31. ff. depositi. l. 16. ff. Commodat. idem
dicendum de detegentibus conjurationem, fidem nempe illis esse
servandam. Grot. lib. 3. cap. 19. & 4. seqq. de Jure Belli & pacis.

X I I.

Privata conventio est, que fit ex causâ privatâ l. 5. ff. h. t. ea-
que rursus est vel legitima vel juris gentium: cave tamen hinc
colligas esse Conventiones, quæ non sint juris gentium. Omnes
enim Conventiones ex naturâ & origine suâ sunt juris gentium;
& si quæ sunt, quæ Jure Civili ac prætorio introductæ dicun-
tur, non nisi sub certo modo ac formâ civiles prætoriasve esse
constanter teneo cum Clar. Vinn. comment. in instit. lib. 1. tit. 2. §.
2. de jure natur. gent. & Civil. & lib. 2. tit. 7. de donat. item Bachov.
ad Inst. d. lib. 1. tit. 2. §. 2. de jur. natur. gent. & Civil. text. 3. in fin.
Conventio porro legitima dicitur ea, quæ lege aliquâ confirma-
tur. l. 6. ff. h. t. cujus exempla passim vide apud DD. Arn. Vinn.
d. Tract. de pact. cap. 4. per tot. Wesenb. parat. h. t. No. 4. Alibuf.
dicaolog. lib. 1. cap. 90. h. t. uti & in l. 7. §. 12. l. 10. §. 1. l. 45. l. 48.
ff. h. t. l. petens C. h. t. huc referri possunt, quæ habentur tit. ff. de

B

Constit.

Constit. pecun. item in l. 1. ff. de pign. Act. unde §. item Serviana 7. Inst. de action. l. si unus 27. §. 2. vers. sed si pactum & §. 4. ff. b. r. Conventio legitima a DD. vocatur ea, quæ lege novâ ad plenam obligationem producendam adjuvatur & confirmatur; vel quæ manente nudâ ac simplici formâ conventionis confirmatione alicujus legis (puta speciali) efficax est vel ad obligandum, & agendum, vel ad obligationem, & actionem ipso jure tollendam. Alibuf. diceolog. lib. 1. cap. 90. Vinn. cap. 4. d. Tract. de pact. d. l. 7. §. si paciscar. 14. eod. cæterum hic obiter notandum pacta legitima quamvis communem vim obligandi cum contractibus habeant, esse, & manere pacta nuda, per ea, quæ tradit D. Vinn. T. Tract. cap. 8. No. 26. & iidem Comment. ad Inst. lib. 3. de Obligar. in fin. Et sic veteres omnem Conventionem, extra Contractum, non alio nomine, quam pacti nudi simpliciter appellare consueverunt; etiam quæ obligandi efficaciam habet. d. l. 6. & 7. §. 5. ff. h. r. l. 10. & 13. C. eod.

X I I I.

Privatarum juris gentium conventionum aliæ sunt nude, aliæ non nude. Nuda conventio describitur hoc modo: est conventio, quæ in nudis placiti & conventionibus finibus stat, nec certum nomen habens, nec ullam obligandi causam præter conventionem. d. l. 7. ff. §. 1. 2. & 4. l. 72. C. de locat. & conduct. Vocaturque in jure sæpius pactum simpliciter, ut in d. l. 7. §. 4. & seqq. l. 10. C. eod. l. 15. ff. de præscrip. verb. d. l. 27. C. de locat. & conduct. l. 1. C. de pact. convent. l. 5. C. de contr. & Committ. stipul. quanquam pactum nudum alias subinde conventiones comprehendat, & sic opponatur pacto nudo a traditione. l. 20. Traditionibus C. h. r. appellatur verò pactum nudum, quia solum pactum est, & nihil amplius. l. 23. C. de pign. & hypoth. nimirum eâdem ratione, quâ nuda proprietas, nudus consensus, nuda voluntas dicitur: atque hinc abunde satisfactum est opinioni pactum nudum pactum non esse vociferantium; a quibus id factum velim, ut probent, aut hominem nudum hominem non esse, aut pactum nudum pactum esse concedant. Pacti verò nudi Jure Civili Romanorum ea tantum vis erat, ut exceptionem pareret, non autem actionem. d. l. 7. §. sed

§. *sed cum nulla. ff. h. t. l. in bona fidei C. eod. simil.* Cur aliquando pro verbi loco habitum, ex pacto *Actionem non nasci*: ut patet ex d. l. 10. C. h. t. l. 1. C. de pact. convent. tam sup. dot. Rationes autem cur ex pacto non nascebatur actio, variæ adferri possunt, præcipue tamen sunt, ut fides sola esset virtutis incitamentum, ut præscinderetur litium multitudo, & ut liberrima maneret oris facultas. *Althuf. & Vinn. loc. sup. citat.* Hodie moribus nostris datur ex nudo & simplici pacto actio. *Gudel. lib. 3. cap. 5. de Jur. Nov. Grot. lib. 3. Inrod. ad Jurispr. Batav. c. 1. sub fine, eidemque eadem vis est, quæ est stipulationie Jure Civili.*

X I V.

Conventio non nuda sive vestita est, quæ puri placiti fines egreditur: atque id dupliciter accidit; vel enim proprium nomen habet, vel eo deficiente subest causa per d. l. 7. §. 1. & 2. ff. h. t. & talis *Conventio* uno verbo dicitur *Contractus* qui sic rectè definitur, est conventio habens nomen speciale, vel eo deficiente civilem obligandi causam; per d. l. 7. d. §. 1. & 2. ff. h. t. itaque duo sunt harum conventionum genera; alterum quidem earum, quæ speciale nomen habent, ut emptio-venditio, locatio-conductio, societas, mandatum, depositum pignus, & similes contractus, qui, quod certum nomen habent, vocantur *nominati*, & obligationem actionemque certo jure producant; non utique propter nomen, sed propter utilitatem commercii, vel potius, ut tradit *Grot. lib. 2. de Jure Belli & pacis*, propter vim & naturam, quam ex frequentiori usu acceperunt. Alterum genus earum est, quæ quidem nomine proprie carent, sed quibus præter consensum subest causa, quæque pariter obligationem & Actionem producant. Per causam intelligo non finalem, non impulsivam, qualis etiam in *pactis nudis* reperitur. l. 21. C. h. t. l. 28. C. de Transac. sed dationem vel factum, ut liquet ex d. l. 7. §. 2. ff. h. t. l. 5. per tot. l. 8. l. 15. ff. de præscrip. verb. l. 6. l. si profundo. 33. C. de Transac. l. 6. C. de Rerum permut. & simul. alias negotium nuncupatum. d. l. 15. ff. de præscrip. verb. & negotium civile. l. 1. ff. de estim. græcis *συμβαλωα* dictum. Intelligo porro per dationem aut factum negotium vel præsens vel præteritum, vel futurum. *Althuf. dicaolog. lib. 1. cap. 87. No. 3. de primo genere contract.*

tract. innominat. hæ conventiones vocantur *Contractus innominati*, suntque hi quatuor, *do, ut des; facio, ut facias; do, ut facias; facio, ut des.* de quibus in *l. naturalis. & per tot. ff. de prescrip. verb.*

XV.

Non importunè hîc videre lubet, num modò tradita *Contractus* descriptio nimis latè pateat? *Labeo Contractum* sic definit, ut dicat esse ultrò citròque obligationem, id est, negotium unde ultrò citròque obligatio nascitur *l. 19. ff. de verb. sign.* sed dicendum *Labeonem* ibidem *Contractum* non generaliter definiisse: Quare pro negativâ standum est, & proposita superiori articulo *Contractus* descriptio admittenda; utpote, quæ etiam complectatur ea negotia, ex quibus tantum unus obligatur: Qualia sunt mutuum, stipulatio, donatio, & similia. In Mutuo siquidem debitor pecuniam accipiens solum obligatur. *l. certi 9. §. quoniam. ff. de Reb. cred.* in stipulationè promissor solum, non verò stipulator obligatur. *l. 5. §. stipulatio ff. de verb. oblig.* In donatione solum donans non donatarius. Hinc assentior *Clar. Vinn. Comment. in Inst. lib. 3. tit. 15. §. 2. de Commodat. No. 2.* dicenti *Contractuum* quosdam esse *μωρολέυτες*; qui ex uno tantum lateri obligant, cujus generis sunt mutuum, & stipulatio; quosdam esse *διπλέυτες*, qui ultrò citròque, quales sunt emptio, locatio, societas, ex quibus statim mutua nascitur obligatio: quosdam esse media inter hæc naturæ, ex quibus quandoque unus, quandoque uterque obligatur; quanquam & hî inter *διπλέυτες* numerentur, per ea, quæ tradit *D. Vinn. comment. ad inst. lib. 1. tit. 21. de Auctoritat. tutor.* sunt autem commodatum depositum, pignus, qui *contractus* naturâ tantum comparati sunt, ut unum duntaxat obligent, eum videlicet, qui accepit: fit tamen aliquando ex post facto & accidenti, ut is pariter, qui dedit accipienti obligetur, veluti si ab accipiente in rem acceptam necessariæ impensæ factæ sint. *l. in commodato 17. §. 3. l. in Rebus 18. §. 2. i. penult. ff. commodat. l. si servus ff. de pign. Act. l. 5. ff. depos.* Tametsi verò *Contractus* dicatur quali *contra-actus*, priori tamen sententiæ insistendum, *Contra* enim habet duas significationes; aliquando namque stat pro vicissim; & sic erit *ultrò citròque actus*, aliquando dictio *Contra*

pro

pro *adversum* accipitur, & sic poterit referri ad *Actum* ex unâ parte tantum. v. g. ad *Actum donationis*, in quo solummodò donans obligatur. Itâ eruditè docet *Mozzius. Tract. de contract. Axol. 1. No. 16.*

X V I.

Cæterum *pacta* alia sunt *bonæ fidei*, alia *stricti juris*. §. *Actionum Inst. de Action.* *Bonæ fidei* dicuntur, quia in iis exuberat bona fides, & ex equo & bono in iis maxime proceditur. *l. bona fides 31. ff. depositi.* *Stricti* verò *juris* dicuntur, quia non venit in iis, nisi quod exigit natura *pacti* sive *Contractus*, & quod nominatim in *Conventionem* deductum est. *l. quicquid ff. de VS.* *Pacta* etiam alia sunt *in rem*, alia *in personam*. *l. 7. §. pactorum ff. h. t.* exemplum *Pacti in rem* est in *d. l. 7. §. eod. in personam* autem in *l. idem in duobus 25. §. 1. ff. h. t.* utrum verò *pactum in rem* sit, an *in personam*, non tam ex verbis, quam ex mente paciscentium æstimandum est, & in dubio pro *pacto in Rem* præsumendum. *Pacta* denique alia sunt tacita, alia expressa. Expressa quidem, quibus per verba, aut per epistolam nuntiumve paciscentium voluntas significatur. *Tacita*, cum nihil eorum intervenerit, quorum tamen eadem vis est, quæ est expressorum *l. 2. ff. h. t. ex tacito pacto* investa ab inquilinis in prædium urbanum locatori sunt obligata pignori. *l. 4. l. 6. ff. in quibus caus. pign. tac. contr.* diversum est in prædiis rusticis; investa enim & illata in prædium rusticum non sunt tacitè obligata; sed tum demùm, si nominatim convenerit inter colonum & prædii dominum: fructus siquidem tantum, qui ibi nati sunt, tacitè sunt obligati pignori ob mercedem locationis. *l. eo jure. l. in prædiis. ff. in quib. caus. pign. tac. contr. l. 3. & 5. C. eod. §. 3. in fine Inst. de interd.* sicut nec res a minori sine tutoris auctoritate in locum aliquem illatas ex tacitâ conventionem teneri tradunt *Vinn. d. tract. de pact. cap. 12. No. 8. per Text. & DD. ibid. allegat. Damhouder. tit. de tutor. & curator. mun. cap. 7. No. 60. Bronch. miscell. contro. cent. 1. assert. 76. Mozzius. tract. de pign. & hypoth. No. 17. & 18. tit. de reb. que pign. dari poss. vel non. diff. Negus. p. 2. Membr. 4. No. 154. cum DD. eo loco citat.* Ex *Tacito* quoque *pacto* redditio chirographi a debitore facta inducit debiti remissionem. *l. 2. §. 1. ff. h. t.* etiam pignus, si quod

intervenerit, remissum. arg. in *l. in omnibus* 43. ff. de Solut. l. 7. C. de remiss. pign. secus dicendum in pignore, in cuius restitutione non intelligitur facta debiti liberatio, sed tantum pignoris obligatio soluta censetur. *l. 2. & 3. ff. h. t. l. creditricem. C. de Remiss. pign.* fusiùs hâc de re vide Bronch. cent. 1. assert. 38. item *Vinn. d. Tract. de pact. Cap. 12. per tot.*

X V I I.

Propositis variis pacti descriptionibus, variisque ejus divisionibus & subdivisionibus, restat, ut, qui pacisci possunt, breviter videatur. Pacisci autem possunt omnes, qui consentire & jure gentium se obligare possunt hinc mutus *l. 4. §. 1. ff. h. t. surdus l. 48. ff. de oblig. & act.* prohibetur verò furiosus, quia cum nullum negotium rectè gerere, aut contrahere posse manifestum est, per *l. 1. §. furiosus, 12. ff. de obl. & act. l. si à Reo 70. §. 4. ff. de fidejuss. & Mandat. l. 5. ff. de R. J.* Furiosus enim est expers voluntatis & mentis. *l. furiosus 40. ff. eod. l. 2. C. de contr. Empt. adedò quidè, ut ne tutore auctore quid agere valeat. d. l. 5. ff. de R. J.* Si tamen furiosus dilucida intervalla habeat, quod intermissione furoris gestum est, ratum erit *§. 1. inst. quib. non est pormiss. fac. Testam. l. 9. G. qui Testam. fac. poss.* prohibetur quoque mente captus, quoniam in eo eadem ratio est, quæ in furioso, nempe quod mente careat. *§. furiosus. 8. inst. de inuicil. stipul.* item ebrius, cum ebrietas sit voluntaria insania: nec non prodigus nisi ut sibi acquirat. *l. 6. ff. de verb. oblig. postremò infans. l. 11. §. 2. ff. de adm. Tut. l. 14. ff. de spon. sal. l. 18. ff. de jur. de liber. & generalitèr minores 25 annis Curatorem habentes sine consensu ejus jure civili non obligantur. l. 3. C. de in integr. instit. min. quanquam pubertati proximi, etiamsi locupletiores facti non sint, ex conventionem suâ naturalitèr obligentur. l. cum illud 25 §. 1. ff. quand. dies. leg. ced. l. si pupillus ff. ad leg. falcid.*

X V I I I.

Priusquam pactorum disquisitionem concludam, non abs re est, ut si quæ pacta valeant, videre lubeat, pacta, quæ non valeant, proponantur. Summatim verò ex pacta non valent, quæ fiunt de iis, quæ aut lege, aut naturâ prohibita sunt. *l. pacta. C. h. t. l. 7. §. prator. ff. h. t.* Exempla eorum, quæ jure civili

civili prohibentur, passim extant in *l. contra* 28. ff. h. t. l. *jus agnationis* ff. h. t. Naturâ autem ea prohibentur, quæ in se turpitudinem continent, puta, ut maleficium fiat. *l. quod a* 53. pro Soc. *l. generaliter* ff. de V. O. l. *si unus* 27. §. *pacta* 4. ff. h. t. ejusdem etiam generis sunt pacta de Hæreditate viventis. *l. pactum* 15. l. *licet*. 19. l. *ult.* C. h. t. l. 5. C. de pact. convent. l. 3. C. de collat. l. *stipulatio* 6. ff. de V. O. l. *donaxi* 29. §. *ult.* ff. de datat. l. *ult.* ff. de suis & legit. Hæred. l. 4. C. de mutil. stipul. l. *cum donationis* C. de Transac. Scheidnew. ad lib. 4. inst. de Action. §. *item si quis postulante* N. 6. per Text. ibid. allegat. pari omninò ratione pacta de mutuâ successione (nisi fortassis militum exceperis) sunt habenda d. l. 9. C. h. t. Frach. lib. 5. contr. cap. 86. & 87. Vinn. d. Tract. de pact. Cap. 19. No. 2. diff. Bronch. Miscell. contr. Cent. 1. Assert. 16. Gail. lib. 2. Obs. 126. Myns. cent. 2. Observ. 33. hodiè verò hujusmodi pacta subsistunt. Mornac. ad d. l. 15. C. h. t. Sand. de feud. Gely. Tract. 1. Tit. 2. cap. 8. Neostad. de pact. ante nupt. Obs. 1. & 22. Coxen. conf. 9. chop. 2. de Morib. paris. N. 2. Groenew. ad d. l. 5. C. de pact. convent.

X I X.

Nobilissima in jure dissertatio est, & in praxi utilissima observatio: an remissio debiti debitori facta à majore parte creditorum cæteris præjudicet? pro affirmativâ videtur facere, quod dicit Wesenb. par. de pact. No. 10. item quod traditur in *l. 10. Rescriptum* ff. h. t. negativam tamen sustinere magis placet, probaturque per *l. debitorum* 25. C. h. t. per *l. non debet* 74. ff. de R. J. per tot. tit. C. Rrb. inter alios *l. solvendo* 39. C. de neg. gest. Excipit casum, de quo in *l. 7. jurisgentium* §. *hodie* ff. h. t. idque propter specialem creditorum utilitatem: si enim defunctus non haberet hæredem, non haberent illi quem convenirent. §. 2. in fin. inst. de leg. falcid. idem dicendum in debitore latitante, ut tradit Matth. de afflict. decis. 288. dictis casibus intellige tam absentes (maximè rectè & tempestivè citatos) quam præsentès creditores plurium exemplum sequi debere. *l. Rescriptum* 10. ff. h. t. etiam quantumvis privilegiarios d. l. *Rescriptum* nec non eos, qui inter Chirographarios privilegium aliquod personale habent. *l. qui in navim*. 26. *l. quod quis* 34. *l. bonis* 38. de Reb. auct. indic. poss. l. sponsa

sponsa 74. ff. de jure dot. non vero hypothecarios. d. l. Rescriptum; neque fidejussorem vel mandatorem habentes; ratio extat, in l. Si precedente 58. §. 1. ff. Mandat. & apud Tremacing. Resol. lib. 2. subtit. de solut. cap. 3. in dandis verò induciis hypothecarii pariter suffragium majoris partis creditorum (quæ pro modo debiti, non pro numero personarum accipienda est l. 8. ff. b. t.) sequi tenentur. l. ult. vers. Nulla quidem differentia C. qui bon. ced. poss. att. hodiè apud nos, & in galliâ pactum majoris partis creditorum dissentientibus neutiquàm obest. Edict. Cax. v. edit. 19. Maji 1544. Artb. l. 35. Groeneweg. de ll. abrogat. add. l. 8. ff. b. t. Zyp. Not. jur. Belg. qui bon. ced. poss. in vers. sed neque. Consult. 218. & ità in Galliâ judicatum refert Autumnus. Cens. Gall. ad l. 7. §. ult. & d. l. 8. ff. b. t. sed nec pactas à majori parte creditorum inducias cæteri sequi tenentur, nisi oblata cautione & judicis decreto interveniente d. Anl. 35. & ità in supremo hollandiæ Senatu judicatum testatur Neostad. decis. supr. cur. 53.

X X.

Coronidis loco venit pactorum interpretatio, quam ex paciscentium voluntate metuendam, idque, quod actum est, pro cauto habendum docent. l. semper 34. ff. de R. J. l. 3. ff. de Reb. cred. Si verò quedam sit verborum ambiguitas, quod tacitè, cogitatèque actum, spectandum est. Arg. in l. ubi 21. l. cum in Testamento 24. ff. de Reb. dub. l. 77. ff. de contr. empt. huc referri possunt textus in l. 125. de V. S. l. in ambiguis 96. l. rapienda 168. ff. de R. J. l. 3. ff. de Reb. dub. Ast si, quod actum cogitatumque est, non appareat, quod rei gerendæ est convenientius, sive quo res tior est, accipiendum est. l. quoties 67. ff. de R. J. l. ubi 21. ff. de Reb. dub. l. quoties 80. ff. de V. O. maximè autem, quod verò similis est, considerandum l. in obsc. 114. ff. de R. J. quod si ne id colligere liceat, locus erit Regulæ Ulpiani in l. 9. ff. de R. J. atque in dubiis, quod minimum est, sequendum. Postremò notandum pactionis interpretationem contra eum faciendam, in cujus potestate fuit legem apertius dicere contractui. l. cum quaeritur ff. de Reb. dub. l. in contrabende 172. ff. de R. J. itaque in venditione contra venditorem, in locatione contra locatorem interpretandum l. Veteribus. 39. ff. b. t. l. Labeo 21. ff. de contr. empt.